

Samenvatting

Het college legt het voorstel Transitievisie Warmte 1.0 (TVW 1.0) ter vaststelling voor aan de raad. Met dit voorstel werkt de gemeente toe naar een aardgasvrij Maastricht. De gemeenten in Nederland hebben de opdracht van het Rijk om een TVW op te stellen als onderdeel van de klimaatdoelstellingen. Om in 2050 klimaatneutraal te zijn, moet Nederland van het aardgas af. Ook Maastricht heeft een TVW ontwikkeld. Deze visie beschrijft tot de periode 2030 wat de gemeente, strategische partners en de inwoners (huurders en eigenaren) de komende jaren kunnen en moeten doen om de woningen in Maastricht te verduurzamen en aardgasvrij te maken. Deze TVW 1.0 is de eerste stap in een lange termijn cyclus tot aan 2050. In deze periode wordt de TVW iedere twee tot vijf jaar herijkt en worden bij iedere actualisatie nieuwe inzichten en plannen toegevoegd.

Beslispunten

1. Het college legt het raadsvoorstel Transitievisie Warmte 1.0 ter vaststelling voor aan de raad.

Besluit Burgemeester en Wethouders d.d. 16 november 2021:

Conform.

1. Aanleiding

De afspraken in het Klimaatverdrag van Parijs zijn in Nederland neergelegd in het Klimaatakkoord en de Klimaatwet. De doelstellingen zijn ambitieus: een CO₂-reductie van 49% in 2030, CO₂-neutraliteit in 2050 en gericht op het tegengaan van de klimaatverandering en de opwarming van de aarde te beperken tot maximaal 1,5 °C. Het Klimaatakkoord kent 5 thema's: gebouwde omgeving, mobiliteit, industrie, landbouw en elektriciteit. Over elk van deze thema's zijn aan de Klimaattafels afspraken gemaakt. Iedere tafel heeft een aanpak. De gebouwde omgeving is verantwoordelijk voor 7% (3,4 megaton CO₂) van de totale CO₂-uitstoot. Het grootste deel komt door het gebruik van aardgas bij het verwarmen van woningen en tapwater en bij het koken.

Op basis van het Klimaatakkoord heeft het Rijk iedere gemeente gevraagd om een visie te ontwikkelen voor het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving. Dit noemen we de Transitievisie Warmte. Het doel is om in totaal 1,5 miljoen woningen in Nederland te verduurzamen in 2030. Maastricht maakt met die visie de kansen voor verduurzaming in Maastricht inzichtelijk en bepaalt waarmee het aan de slag gaat. Daarbij is nog veel onduidelijk. Het is een eerste schets gericht op de periode tot 2030, het opstarten en opschalen van de transitie. De TVW geeft deels invulling aan het doel van gemeente Maastricht om in 2050 een klimaatneutrale stad te zijn.

De TVW Maastricht beschrijft tot de periode 2030 ambities en oplossingsrichtingen die perspectief en kansen bieden voor het verduurzamen en aardgasvrij maken van woningen in Maastricht. De gemeente is regisseur van deze transitie en bepaalt aan de hand van de TVW met welke plannen het de komende jaren aan de slag gaat. Deze TVW 1.0 is de eerste stap in een lange termijn cyclus tot aan 2050. In deze periode wordt de TVW iedere twee tot vijf jaar herijkt en worden bij iedere actualisatie nieuwe inzichten en plannen toegevoegd. Omdat het de eerste TVW betreft noemen we deze versie de TVW 1.0.

2. Context

De TVW past bij eerdere besluiten van gemeente en het Rijk ten aanzien van landelijke klimaatdoelstellingen en het verduurzamen van de gebouwde omgeving van Maastricht.

- Het Klimaatakkoord van Parijs inzake de opwarming van de aarde te beperken tot maximaal 1,5 °C
- Landelijke Klimaatwet en het Klimaatakkoord inzake de CO₂-uitstoot in 2030 te beperken tot 55% ten opzichte van 1995 en 100% ten opzichte van 1990.

- Bestuursakkoord Onbegrensd en ontspannen inzake de ontwikkeling van robuuste warmtenetten in onze stad gebruik makend van restwarmte, onderzoek naar geothermie en wijkgerichte aanpak aardgasvrij.
- Omgevingsvisie Maastricht 2040 inzake de verduurzaming van de gebouwde omgeving.
- Klimaatbegroting inzake de ontwikkeling van een Transitievisie Warmte

De bovenstaande beleidskaders en ambities vormen de basis voor de Transitievisie Warmte.

In het ruimtelijke beleid wordt de TVW doorvertaald via instrumenten uit de Omgevingswet (ingangsdatum 1 juli 2022), zoals het Omgevingsplan, Omgevingsprogramma en Omgevingsvisie.

Voor de wijken of delen van wijken waar kansen zijn om wijkgericht te verduurzamen worden op basis van de TVW 1.0 uitvoeringsplannen opgesteld. Deze volgen ná vaststelling van de TVW 1.0. In het uitvoeringsplan worden alternatieven voor aardgas in samenwerking met inwoners en betrokken partijen nader onderzocht, concreet gemaakt en (na besluitvorming door de gemeenteraad) gerealiseerd.

De ondersteuning van zowel het Rijk als de provincie is noodzakelijk om uitvoering te geven aan deze ambities. In het Klimaatakkoord is de gemeente aangewezen als regisseur van de transitie naar aardgasvrij in de woningvoorraad. De VNG heeft het Klimaatakkoord ondertekend onder voorwaarden dat:

- Gemeenten gecompenseerd worden in uitvoeringslasten om sturing en uitvoering te kunnen geven aan de transitie.
- Transitie naar aardgasvrij wordt betaalbaar en haalbaar gemaakt met wetgeving en financiering.
- Gemeenten juiste bevoegdheden krijgen om sturing en uitvoering te geven aan het behalen van de klimaatdoelstellingen.

Het standpunt van VNG, G4 en G40 is dat de doelstelling van 1,5 miljoen woningen verduurzaamd of aardgasvrij in 2030, onder de huidige condities, niet realistisch is. Als gemeente vinden we het daarbij van belang dat er duidelijkheid over uitvoering bestaat voordat inwoners actief betrokken worden. Elke twee tot vijf jaar wordt de TVW herzien om deze aan te passen aan de nieuwste inzichten. Zodra meer bekend is over de betaalbaarheid en de haalbaarheid en dit tot nieuwe inzichten en keuzes leidt, zal de TVW 1.0 worden bijgesteld en/of aangevuld. Wij rekenen er op dat gemeenten bij herziening meer armslag en middelen krijgen om de uitvoering van de oplossingsrichtingen zoals benoemd in de TVW 1.0 door te zetten.

3. Gewenste situatie

Met het voorstel wordt voldaan aan de afspraak en richtlijnen in het Klimaatakkoord om uiterlijk 2021 een TVW vast te stellen. Met de TVW 1.0 brengt de gemeente inzicht in de opgave en stelt het een richting vast waarlangs de transitie naar aardgasvrij binnen brede maatschappelijke kaders de komende jaren op een haalbare en betaalbare manier verder vormgegeven of uitgevoerd. De gemeente bouwt hiermee verder aan de ambitie om in 2050 klimaatneutraal te zijn.

4. Effect op duurzaamheid en/of gezondheid

De TVW 1.0 heeft geen direct effect op de duurzaamheid en/of gezondheid van de gemeente. Besluiten volgend uit de richting van de TVW 1.0 kunnen een positief effect hebben op de duurzaamheid en/of gezondheid van de gemeente.

De gebouwde omgeving is verantwoordelijk voor circa 7% van de totale CO₂-uitstoot van Nederland. De landelijke ambitie is om één vijfde van de woningen in de gebouwde omgeving voor 2030 verduurzaamd te hebben. De TVW biedt inzicht in deze opgave en draagt daarmee bij aan het behalen van de landelijke klimaatdoelstelling om in 2050 aardgasvrij te zijn.

Het isoleren van woningen geldt als een belangrijke oplossingsrichting omdat het niet alleen de energievraag en daarmee de CO₂-uitstoot verlaagt, maar ook het wooncomfort verbetert. Hierbij houden we rekening met zowel goede isolatie als ventilatie in de woning.

5. Effect op de openbare ruimte

De TVW 1.0 heeft op zichzelf geen direct effect op de openbare ruimte van de gemeente. Besluiten volgend uit de richting van de TVW 1.0 kunnen invloed hebben op de openbare ruimte van de gemeente. De transitie naar aardgasvrij gaat in deze visie leiden tot mogelijke investeringen in collectieve energiesystemen als warmtenetten en elektriciteitsnetwerken. Deze gaan gepaard met een ruimteclaim in met name de ondergrond en overlast als gevolg van werkzaamheden.

6. Personeel en organisatie

Voor het uitvoeren van de TVW 1.0 is personeel nodig voor het opstellen en uitvoeren van wijkuitvoeringsplannen, samenwerking met strategische partners als woningcorporaties en netbeheerder, vergunningen verlenen, gemeentebrede communicatie inclusief een energieloket, verduurzaming van eigen en maatschappelijk vastgoed, en het monitoren en actualiseren van de TVW. Uit onderzoek van de Raad van Openbaar Bestuur en Berenschot blijkt dat de taken in kwestie leiden tot een forse groei in capaciteitsbehoefte. De inschatting is dat de capaciteitsbehoefte in

Maastricht zal toenemen van 6 fte (huidige formatie) naar 26 fte in 2025. De meeste inzet is nodig bij het aardgasvrij maken van wijken en het daarvoor opstellen en uitvoeren van wijkuitvoeringsplannen.

Op dit moment is er echter geen financiële dekking voor de benodigde capaciteitsuitbreiding. De VNG heeft het Klimaatakkoord ondertekend onder voorwaarden dat gemeenten gecompenseerd worden in uitvoeringslasten om sturing en uitvoering te kunnen geven aan de transitie. De verwachting is dat een nieuw kabinet een inhoudelijke richting kiest met daar aan gerelateerde middelen en bevoegdheden voor gemeenten. Afhankelijk hiervan kan de intensiteit en het tempo van de transitie worden bepaald. We volgen de ontwikkelingen op de voet en zijn voornemens de TVW 1.0 binnen twee tot vijf jaar te actualiseren.

7. Informatiemanagement en automatisering (incl. Smart City)

Niet van toepassing.

8. Financiën

Het Rijk heeft in 2019 via de decembercirculaire € 202.101 ter beschikking gesteld om inzicht te brengen in de opgave en de TVW op te stellen. Deze middelen zijn ingezet om technisch- en maatschappelijk onderzoek te doen ten behoeve van een realistische uitvoeringsstrategie: de Transitievisie Warmte 1.0 (TVW 1.0).

Om uitvoering te geven aan de TVW 1.0 stellen wij voor om € 610.000 te investeren in het uitvoeringsprogramma energiebesparing (zie pagina 26 van de TVW 1.0). Dit zijn de acties waarvoor geen dekking in de exploitatiegelden van de Klimaatbegroting of externe financiering bestaat:

Investering basisvoorzieningen (excl. BTW)

Investering/huur/gebruik Energiehuis Maastricht	€ 130.000
Inhuur energie-experts en online adviestool	€ 210.000
Communicatie i.r.t. Energiehuis Maastricht	€ 20.000

Proactieve aanpak (excl. BTW)

Extra ondersteuning kwetsbare doelgroepen	€ 150.000
Pilot contingentenaanpak	€ 100.000

Totaal € 610.000

Om de transitie verder op te starten wordt in het meerjareninvesteringsplan rekening gehouden met investeringen uit de huidige coalitieperiode van in totaal ca. € 1,1 miljoen. Van dit bedrag is vanaf 2020 € 500.000 beschikbaar gesteld. In de begroting van 2021 is bepaald dat er dit jaar een uitwerking voor dit bedrag volgt. Met het uitvoeringsprogramma van de TVW 1.0 geven wij invulling aan dit bedrag.

Voorstel is dat de raad € 610.000 conform de actielijn gebouwde omgeving uit de Klimaatbegroting over een periode van twee jaar inzet als investering in het uitvoeringsprogramma energiebesparing. Dit bedrag bestaat uit € 500.000 van het beschikbare meerjareninvesteringsplan van de Klimaatbegroting en € 110.000 van het meerjareninvesteringsplan van de Klimaatbegroting gevoteerd aan de voorbereiding voor het warmtenet in het centrum. Dit bedrag valt vrij omdat de geplande ontwikkeling van de biomassacentrale is stopgezet. De middelen moeten bijdragen aan de reductie van CO₂, het aantrekken van externe financiering en het ondersteunen en versnellen van individuele investeringen van inwoners.

Als gemeente starten we nog niet met het formeel opstellen en uitvoeren van wijkuitvoeringsplannen (spoor 2 uit de TVW 1.0). Uit onderzoek van de Raad voor het Openbaar Bestuur (naar aanleiding van een artikel 2 onderzoek) en Berenschot blijkt dat deze werkzaamheden gepaard gaan met een forse groei in capaciteitsbehoefte (zie paragraaf 6). De inschatting is dat de jaarlijkse uitvoeringslasten als gevolg van uitvoering van deze werkzaamheden in Maastricht toenemen tot € 2,6 miljoen medio 2025 en € 3,6 miljoen medio 2030. Deze bedragen hebben enkel betrekking op uitvoeringslasten, zonder de benodigde investeringen om bijvoorbeeld warmtenetten haalbaar en betaalbaar aan te leggen en te exploiteren. Huidige inzichten laten zien dat ook hier extra geld voor nodig is.

Extra financiële ondersteuning is dus noodzakelijk om tempo te maken in uitvoering van de TVW 1.0. Het standpunt van de VNG, de G4 en G40 is dat de doelstelling van 1,5 miljoen woningen verduurzaamd of aardgasvrij in 2030 niet gerealiseerd kan worden met de huidige financiële middelen. De VNG heeft het Klimaatakkoord ondertekend onder voorwaarden dat gemeenten gecompenseerd worden in uitvoeringslasten om sturing en uitvoering te kunnen geven aan de transitie. De verwachting is dat een nieuw kabinet een inhoudelijke richting kiest met passende compensatie voor gemeenten. Afhankelijk van beschikbare middelen kan de intensiteit en het tempo van de transitie nader worden bepaald. We volgen de ontwikkelingen op de voet en zijn voornemens de TVW 1.0 binnen twee tot vijf jaar te actualiseren.

9. Aanbestedingen

Voor het verstrekken van opdrachten voor de levering van diensten en/of werken wordt het vigerende aanbestedingsbeleid toegepast.

10. Participatie tot heden

De TVW 1.0 is getoetst aan de maatschappelijke realiteit via een participatietraject met drie pijlers: een draagvlakonderzoek onder inwoners, afstemming met strategische partners en toetsen van de visie met collega-gemeenten en kennispartners.

Inwoners gaan zelf over het verduurzamen van hun woning. Een draagvlakonderzoek is daarom uitgevoerd middels een reeks verdiepende één-op-één interviews met huishoudens van verschillende achtergrond, gevolgd door een brede online enquête via het bewonerspanel. Het draagvlakonderzoek is opgezet als een instrument om draagvlak, actiebereidheid en kennisniveau te peilen. Via een raadsinformatiebrief is de raad van de uitkomsten van het bewonerspanel op de hoogte gebracht. In wijkuitvoeringsplan worden definitieve keuzes samen met betrokken inwoners en partijen ontwikkeld, concreet gemaakt en ter besluitvorming aangeboden aan de gemeenteraad. Hier ligt het zwaartepunt van participatie bij ontwikkeling van aardgasvrije wijken.

Woningcorporaties en netbeheerder hebben vanuit het Klimaatakkoord een essentiële rol toegewezen in het opstarten van de transitie en worden door de gemeente gezien als kennispartners in de transitie. Woonpunt, Servatius, Maasvallei en Enexis zijn daarom via stakeholderoverleggen betrokken bij de totstandkoming van de TVW 1.0. Het thema is daarbij opgenomen in de meerjarige prestatieafspraken met de woningcorporaties die fors worden uitgebreid.

Via de Regionale Structuur Warmte (als onderdeel van de RES 1.0) zijn bovenlokale vraagstukken van de transitie naar aardgasvrij in Zuid-Limburg met gemeenten en provincie afgestemd en waar nodig geagendeerd voor de ontwikkeling van de RES 2.0. Netwerken van de VNG, G40 en Programma Aardgasvrije Wijken zijn benut om actuele vraagstukken omtrent de haalbaarheid en betaalbaarheid van de transitie de visie met collega-gemeenten af te stemmen. Daarnaast staan wij in direct contact met kennispartners als TNO, RVO en het Expertise Centrum Warmte.

Uw raad is tijdens de projectperiode via raadsinformatiebrieven en een raadsinformatiebijeenkomst regelmatig geïnformeerd over voortgang en ontwikkelingen binnen het project. Een speciale raadswerkgroep Energie adviseert op het raadsproces voor de RES-ZL 1.0 en de TVW 1.0. De raadswerkgroep heeft gekozen voor een proces waarin tijd en ruimte is voor inhoudelijke verdieping,

onder andere in de vorm van een viertal mini-masterclasses die tussen februari en juni 2021 hebben plaatsgevonden.

11. Voorstel

1. Het college legt het raadsvoorstel Transitievisie Warmte 1.0 ter vaststelling voor aan de raad.

12. Uitvoering, evaluatie en vervolg

Als gemeente organiseren we een uitvoeringsprogramma energievraagbeperking en continueren we onze werkzaamheden in voorbereiding op aanleg van warmtenetten. In het uitvoeringsprogramma energiebesparing streeft de gemeente binnen huidige mogelijkheden naar maximale energievraagbeperking in de Maastrichtse woningvoorraad. Het doel is om de komende twee jaar landelijke autonome ontwikkeling van verduurzaming een lokale impuls en focus te geven (zie pagina 26 van de TVW 1.0).

1. Voorzetting en verbetering basisvoorzieningen verduurzaming woningen: het bestaande pakket van services en diensten wordt in 2022 geoptimaliseerd en uitgebreid (zie bijlage 5 uit TVW 1.0). In dit pakket is aandacht voor verschillende doelgroepen, zoals particuliere woningeigenaren, huurders, VvE's en monumenten. Als gemeente willen we de verantwoordelijkheid als 'gids' in dit proces op ons nemen. We willen daarom investeren in toegankelijkheid en eenvoud.
2. Investeren in een proactieve aanpak verduurzaming: het bestaande pakket wordt in 2022 aangevuld met een strategie gericht op het actief infomeren en aanjagen van verduurzaming. Met deze aanpak willen we het verduurzamingstempo verhogen en op kansrijke en kwetsbare plekken in de stad gerichte ondersteuning bieden.
3. Ontwikkelen van wijkuitvoeringsplannen voor warmtenetten: als gemeente continueren we onze werkzaamheden in voorbereiding op de aanleg van warmtenetten. We richten ons op de volgende projecten:
 - Voorbereiding wijkuitvoeringsplannen voor het centrumgebied en Nazareth.
 - Ontwikkelen van groeistrategie van toekomstbestendig warmtenet aangesloten op regionale bronnen van Chemelot.

Financiële ondersteuning van het Rijk is noodzakelijk om het benodigde tempo in het aardgasvrij maken van woningen te maken. Het standpunt van VNG, G4 en G40 is dat de doelstelling van 1,5 miljoen woningen verduurzaamd of aardgasvrij in 2030, met huidige middelen, niet realistisch is. VNG heeft het Klimaatakkoord ondertekend onder voorwaarden dat gemeente gecompenseerd worden in uitvoeringslasten om sturing en uitvoering te kunnen geven aan de transitie. De

Rijksoverheid werkt aan het slimmer en effectiever inzetten van instrumenten en middelen. De gemeente volgt deze ontwikkelingen op de voet. Met duidelijkheid over de compensatie in uitvoeringslasten worden de oplossingsrichtingen uit de TVW 1.0 nader uitgewerkt in uitvoeringsplannen en benodigde middelen.

Via de Klimaatmonitor (beperking energievraag en CO₂-uitstoot) en uitvoeringsplannen (aantal aardgasvrije woningen) wordt de voortgang van de TVW 1.0 gemonitord. De TVW wordt iedere twee tot vijf jaar geactualiseerd. Omdat voor de komende twee jaar significante ontwikkelingen in het Rijksbeleid te verwachten zijn, houden wij rekening met actualisatie medio 2023.